

Belövés

2018 július 15. Flag

Szöveg méret

Mentés

-
-
-

- [0](#)

Még nincs értékelve

Mérték

Háborús Budapest – A falak őrzik a nagyváros tragikus történetét.

Amint a héten zajló dunai bombakiemelés is megmutatta, Budapest bizonyos részein máig megmaradtak az 1944–45-ös ostrom és az 1956-os forradalom és szabadságharc háborús emlékei. Kutatók falfeliratok és repeszszérelések nyomában.

Az évtizedek során a háborús Budapest nyomainak nagy része elpusztult vagy eltűnt – egyszeren azért, mert használjuk a várost: lebontják, átépítik vagy felújítják a sebeket hordozó régi épületeket. 2018-ban azért időszerű a téma, mert a forradalom és szabadságharc után lassan több mint egy emberöltő, a második világháború vége óta pedig 73 év telt el, de napjainkban még lehet dokumentálni azokat a nyomokat, amelyek megmaradtak.

Erre vállalkozott Békés Márton történész, a Terror Háza Múzeum kutatási igazgatója szerzőtársaival, Bach Máté fotóriporterrel, lapunk munkatársával és Takács Tamás tervezőgrafikussal.

A múzeumot fenntartó közalapítvány gondozásában albumot terveznek megjelentetni a témáról.

– A 24. órában vagyunk, amíg még lehet, dokumentálnunk kell a háborús nyomokat! Nagyon sok helyszín van, amely csak nemrégiben szűnt meg létezni, ám nemcsak a város átalakítása miatt tűnnek el a nyomok, hanem az idő hatalma is közrejátszik: elporlik a fal, lehull a vakolat, lekopik egy-egy régi felirat – mutat rá Békés Márton.

A történész elmondja, hogy egy Németországban élő magyar férfi, aki '56-ban emigrált, olvasta Schmidt Máriának, a Terror Háza Múzeum főigazgatójának Látószög című blogján közzétett felhívásukat, és megírta, hol található Budapesten az utolsó, még mindig látható „Ruszkik haza” felirat. Kiderült, hogy ez a kuriózum valóban létezik, de tíz éven belül már valószínű, hogy eltűnik az időjárás és állagromlás miatt vagy a graffitik alatt.

Az év első felében közzétett felhívások nyomán magánemberek, fotósok és amatőr gyűjtők sokasága járult hozzá a „leletmentéshez”, velük is kapcsolatban áll Békés Márton, aki 2001 óta él Budapesten, és már ideköltözése után rögtön feltűntek neki a városszöveten kiütözött múlt jelei.

– Tizenhét éve járom a várost, séta közben vagy csak úgy a mindennapi sietségben az utcán mindig láttam falsérüléseket, óvóhelyablakokat és légvédelmi figyelőket, a golyónyomokról nem is beszélve, hiszen azok a legszembetűnőbbek – fogalmazott hétköznapi tapasztalatairól.

Békés úgy becsüli, hogy több száz ilyen helyszín maradt meg a fővárosban Újpesttől Soroksárig, Kelenföldtől Rákoskeresztúrig, és egyes kerületekben szinte nincsen olyan tér vagy utca, ahol ne lehetne valamilyen háborús nyomot találni.

– Ott maradtak meg leginkább ezek a golyónyomok, falfeliratok és repesz-sérülések, ahol a város kicsit árnyékosabb, csendesebb vagy szegényebb: Józsefvárosban, Erzsébetváros belsejében, Kőbánya széléin, a II. kerület félreeső részein. De természetesen a Kossuth téren és a Várban is lehet ilyeneket találni. A Logodi utca – amely a városnak nagyon csendes és szép területe – néhány háza úgy néz ki, mintha nemrég fejeződött volna be az ostrom, a Nap és a Vajdahunyad utca sarkán pedig úgy érezzük magunkat, mintha most zajlottak volna le az '56-os harcok.

– Vannak drámai, szinte regénybe illő helyszínek is, amelyeknek döbbenetes a látványuk: az Aréna pláza mögött, a Fiumei úti sírkert kerítése fölé magaslik például egy olyan márványobeliszka, amelyet megtépzott a háború – itt golyók lyuggatta halotti emlékműről van szó! Nem messze innét még mindig látható egy erkély átlőtt mellvédje, a Szugló utcából pedig képet küldtek egy romos ház átlőtt házszámtáblájáról, de az már sajnos eltűnt.

– Cirill betűs feliratok is megmaradtak, amelyek még mindig hírül adják, hogy a Vörös Hadsereg '45-ben aknamentesítette a környéket, és számos helyen található pinceablakra mutató fehér nyilak is, amelyekkel a világháború alatt az óvóhelyeket jelölték meg. Ezek a jelek arra figyelmeztetnek, hogy míg 1944–45-ben életben maradásra használták a várost, addig ma sétára, közlekedésre, vásárlásra szolgálnak utcái, terei – fejt ki a történész.

A korabeli naplók, visszaemlékezések is tele vannak a pusztulás leírásával a bombázások, az ostrom és a forradalom idejéről. Békés Márton a személyes feljegyzéseket is összeveti a város roncsolt épületeivel.

– Az 1956-os naplókban rendszeresen visszatérő elem, hogy a város az év novemberére úgy nézett ki, mint a 11 évvel korábban befejeződött ostrom végén, sőt Józsefvárosban még több sérülés is volt. A korabeli statisztikák és a várostörténeti szakirodalom is alátámasztja ezt szubjektív megjegyzéseket. Néha egy-egy homlokzaton lehetetlen megkülönböztetni a belövések idejét, hiszen '56-ban ugyanabba a falszakaszba csapódhattak be a golyók, mint a világháborúban. Budapest városfalai rétegesen őrzik a nagyváros tragikus történetét, amely az itt élők közös történelméről, kollektív erőfeszítéseiről tanúskodik.

A forradalom nyomai a józsefvárosi Vajdahunyad utcában

Fotó: MTVA/bizományosi–Róka László

A kommunizmus alatt ideológiai okokból pusztulni hagyták a város korábbi t?zfészkeit: vagy azért, mert „úri környék” volt, mint a budai hegyvidék, vagy azért, mert '56-ban a végs?kig ellenállt, mint a VIII. kerület.

– Abban is volt politikai motiváció, ha a háborús sérüléseket eltakarították, és abban is, ha mindent úgy hagytak, ahogy van. Rögtön a világháború után viharos újjáépítés kezdődött a fővárosban, ezt 1948 végére be is fejezték. Sérült házak és golyónyomos falak persze maradtak, de a roncsokat és romokat eltakarították, a hidakat újjáépítették, és új élet kezdődött. Ezt a kommunisták igyekeztek saját dicsőségükre fordítani, de az újjáépítési kormánybiztos, a „nemzeti szocdem” Fischer József visszaemlékezéseiből tudjuk, hogy a kommunista párt ott akadályozta a munkáját, ahol csak tudta.

A Kádár-féle '56 utáni kommunista restauráció egyik leglátványosabb átalakítása az Üllői út belvárosi szakaszát érte, ahol kilenc új épületet húztak fel, ekkor készül el a Lottóház, miközben a régi Valéria kávéházat eltüntették, s átépítették a Corvin mozi és a Kilián laktanya környékét. Mindennek kettős célja volt: egyrészt kitörölni az emlékezetből, hogy itt állították meg a felkelők a szovjet hadsereget, s vált páncélostemetővé '56-ban a Nagykörút és az Üllői út kereszteződése.

Másrészt a kiszélesített útszakasszal, rajta a neonfényes homlokzatokkal, presszókkal és üzletekkel a Kádár-rendszer kirakatát készítették el, hogy a külföldi delegációk, amelyek itt vonulnak be Ferihegyre a Belvárosba, a „gulyáskommunizmus” talmi csillogását lássák. De Józsefváros egyes részeit – a mai Corvin-, Magdolna-, Losonci- és Orczy-negyedben –, ahol a harcokban nagy számban részt vevő alacsonyabb keresetű munkások és magyar cigányok laktak, szándékosan hagyták lepusztulni, mégpedig büntetésül.

*

A Terror Háza Múzeum a haborusbp@terrorhaza.hu e-mail címre várja azok jelentkezését, akik tudnak hasonló háborús helyszínekről, és képeket, információkat küldhetnek azokról.

Pataki Tamás - www.magyaridok.hu

Tisztelt olvasók!

Legyenek olyan kedvesek és támogassák "lajkukkal" a **Flag Polgári Magazin** Twitter oldalát a következő címen: <https://twitter.com/syracuse73>, illetve a Facebook oldalát pedig az alábbi címen: <https://www.facebook.com/flagmagazin>

- Minden "lajk számít, segíti a magazin működését!

Köszönettel és barátsággal!

www.flagmagazin.hu

Ajánló

